

Bert Plomp

In een flits

Omslag: “Het moment”. Olieverf op paneel 1988 Paulus Verwey.

Voor alle dieren die voortijdig
aan hun einde zijn gekomen

Finity

“If there is a beginning, there is an end,

If there is an end, there is a beginning,

Every matter has a beginning and an end.”

Infinity

“If there is no beginning, there is no end,

If there is no end, there is no beginning,

Every beginning and every end are one.”

Deel 1: De aanloop

13. Woongenot

26. School in, school uit

33. Eenvoudig vertier

44. Geboren op Nieuwjaarsdag

47. Lekker in bad

50. Vakantiekolonies

55. Rauwe handen

58. Eten wat de pot schaft

69. Bij Pa achterop de fiets

71. Idolen

77. Voetballen op het plein

82. Stront tussen de tosjes

88. Reisperikelen

96. De zak van Sinterklaas

99. Wat rinkelt daar?

102. Hoog laait het vuur

106. Je kop erbij houden

112. De corrigerende tik

Deel 2: De sprong

119. Beatlejasjes en uitlopende pijpen

125. Sportief bezig zijn

133. Vrede op aarde

139. Je beste kameraad

142. Een giletje en zwarte clarks

147. Met een voet tussen de deur

157. Moeder en zoon

165. Kapitaal en arbeid

171. De laatste druppels van een heilssoldaat

177. De klok luidt op de Waalsdorpervlakte

181. Langharig tuig

189. Een kelderrat op pad

193. Een langharige op de Rijks HBS

211. Een Tomos gekocht van Biertje

214. Haagse vrienden

217. Het rietkopje

223. Van zelfbevrediging kun je blind worden

247. Nog snel even achterom

Deel 3: De landing

255. Romantiek op de camping

280. Carrière

304. Drinking on my bed

309. Voor het eerst naar The Stones

312. Gezondheid!

318. Bossche bollen

321. Charlie

330. Broederdienst

336. Glamping

342. Met Wieky tussen de postzakken

360. Een benauwd avontuur in een dijkhuisje

367. Een zware bevalling

376. Dat geloof je toch zeker niet

385. Koninklijke ellende

388. Mooi bloot is niet lelijk

395. De klokkenluider van de Domtoren

402. Met veel hout

404. Een toyboy op Kreta

429. Een hels avontuur

Deel 4: Dierbaar

445. Een oase van blijdschap

469. Lieve Megan

470. Een zeemeermin op het droge

474. Een klopgeest slaat toe

479. Zijn speelsheid werd zijn dood

481. Vriendschap op het eerste gezicht

490. Lucky Hector

497. Een pechvogel

500. Reintje heeft zijn dag

DEEL I

De aanloop

WOONGENOT

Verdacht licht

Het huis waarin ik mijn eerste vier levensjaren doorbracht, was het gebouw van het Leger des Heils aan de Lange Nieuwstraat in Utrecht. Dat was in de periode dat mijn ouders nog in actieve dienst waren bij het leger.

Het was een groot wit pand dat op de hoek grensde aan de Zuilenstraat.

Direct rechts, aan het begin van de Zuilenstraat, bevond zich de kleuterschool die ik toen bezocht. Als ik het pand door de voordeur verliet en linksaf sloeg richting het voormalige weeshuis aan het einde van de straat, dan moest ik de tweede straat links nemen om mijn opa Plomp in de Groenestraat te bezoeken. Mijn grootvader woonde daar in een bovenhuis, naast de toenmalige ijsfabriek.

Mijn vader heeft in dat bovenhuis gedurende de tweede wereldoorlog gewoond. Van daaruit pleegde hij wat verzetsactiviteiten.

Het gebouw van het Leger des Heils was het enige pand waarin ik ooit over een eigen kamer beschikte. In die periode had ik mijn kamer eigenlijk liever met een van de anderen gedeeld.

Het was in dat grote gebouw voor een peuter echt geen pretje om, ver van iedereen verwijderd, in een donkere kamer de nacht door te brengen.

Iedere nacht spookte het in mijn kamer. Keer op keer zag ik bewegende schaduwen en had ik het idee dat er iets loos was onder mijn bed. Ik moest mijn veilige plekje dan verlaten om te controleren wat er onder mijn matras gaande was. Eerder kon ik gewoonweg niet slapen.

Later ontdekte ik wat die spookverschijnselen veroorzaakte.

Beneden op straat reden bussen van het openbaar vervoer af en aan. Bussen die lichtbundels over de huizen verspreidden en bewegende schimmen in mijn kamer veroorzaakten.

Vele jaren later in Ierland, klaagde mijn vrouw regelmatig over

soortgelijke vreemde verschijnselen. Die deden zich altijd voor wanneer ik in het buitenland was.

Het gebeurde 's nachts dat ze onverklaarbare vage lichtvlagen door de slaapkamer zag zweven. Zoals je wel eens ziet bij het noorderlicht.

Als er hier aan de Ierse kust na zonsondergang nauwelijks of geen maneschijn is, dan is het aardedonker. Je kunt dan werkelijk geen hand voor ogen zien.

Dat is een heerlijke omstandigheid indien je uit een omgeving komt waar het dag en nacht licht is. Als straatverlichting de hele nacht je slaapvertrek verlicht en je nachtrust verstoort.

Die absolute donkerte werkt anderzijds ook wel angstgevoelens in de hand. Als je als vrouw alleen, midden in de nacht geconfronteerd wordt met vreemde zwevende lichtvlagen in je kamer, dan gaat je hart toch wat heftiger tekeer. Zeker in een land dat bol lijkt te staan van bovennatuurlijke gebeurtenissen.

Als ik bij thuiskomst die ervaringen vervolgens aanhoorde, probeerde ik haar altijd gerust te stellen. Er zal wel een alledaagse verklaring voor te vinden zijn, zei ik dan.

Toen ik op een nacht dezelfde gewaarwording had, was ook ik even van mijn stuk. Ik ben toen direct uit bed gesprongen en het zee-terras opgelopen om te kijken waar dat licht vandaan kwam. Ik zag toen nog net aan het einde van het kustweggetje een auto de bocht nemen.

Omdat dit weggetje eerst een scherpe bocht naar mijn huis toe maakt en daarna een iets minder scherpe van het huis af, schenen de koplampen van de auto kortstondig tussen de duinen door de slaapkamer in.

Het weggetje wordt overdag vrijwel niet gebruikt, laat staan 's nachts. Om die reden was het een zeldzaam voorkomend lichtmysterie.

Niet heel lang geleden deed zich wederom iets dergelijks voor. Ook nu was het aardedonker. Opnieuw had ik niet à la minute een verklaring voor wat er gebeurde. Dat baarde me toch wel wat zorgen.

In het duister zag ik snel bewegende lichtflitsen in de slaapkamer.

Het licht drong via een zijraampje naar binnen. Van een kant van het huis, die afgeschermd werd door een flinke duin. Van een kant, waar vandaan in principe geen enkel licht tot het huis kon doordringen. Tenzij iemand daar stond met een lantaarn te schijnen. Tenzij er nu wel iets bovennatuurlijks aan de orde was.

Met enige tegenzin stak ik mijn hoofd naar buiten door het zijraampje boven het bed. Om te zien welk onheil ditmaal het huis naderde. Met mijn kop door het raampje gestoken en omlaag kijkend, zag ik een snel knipperend lichtje rondjes draaien, gelijk een dwaallicht. Ik kon mijn ogen niet geloven en hield echt rekening met iets metafysisch. Met ronddolende zielen van gestorvenen.

Toen mijn ogen eenmaal gewend waren aan de duisternis, zag ik pas goed wie de ronddolende ziel was.

Het was de springlevende ziel Larry. Larry, de Cocker Spaniël van de burens, met een knipperlicht halsband rond zijn nek. Kennelijk op zoek naar mijn border collies om nog wat te stoeien buiten.

Wonen in een tent

In mijn kleuterjaren woonde ik in het pand van het Leger des Heils aan de Lange Nieuwstraat. Ik had het bepaald niet naar mijn zin in dat grote gebouw.

Toch bewaar ik ook leuke herinneringen aan die tijd.

Zo was er naast mijn slaapkamer een grote kamer die tot aan het plafond stond volgepakt met speelgoed. Allerhande speeltjes die waren ingezameld voor arme kinderen.

De hoeveelheid en verscheidenheid was werkelijk immens.

Zo nu en dan wist ik die ruimte binnen te glippen. Het was net alsof je een winkel binnentrad met gratis speelgoed.

Ik bracht er soms uren door. Stapels kleurboeken en spelletjes lagen er voor het oprapen. Houten treintjes en auto's. Poppen en beren in alle maten en kleuren. Het was een speelgoedparadijs.

Een andere mooie herinnering uit dezelfde periode betreft de viering van het kerstfeest aldaar.

Mijn ouders organiseerden dat feest ieder jaar in de grote zaal van

het pand aan de Lange Nieuwstraat.

Vooraf de wat armlastige kinderen uit het centrum van de stad waren welkom en wisten de weg naar deze kerstviering te vinden.

In de grote zaal hadden mijn ouders een lange rij tafels opgesteld. Alle tafels waren feestelijk gedekt met kerstkleden en voorzien van kerststukjes en brandende kaarsen.

De kerststukjes waren door de kinderen zelf gemaakt. Met handenarbeid had mijn vader de kinderen geholpen met figuurzagen en schilderen van de decoraties.

Aan het einde van de rij tafels stond een grote, verlichte kerstboom. Alom hingen er kersttakken, die, samen met de boom, een heerlijke dennengeur verspreidden.

Gelijk koningin Juliana met kerst voor haar personeel deed, schonk mijn moeder warme chocolademelk en deelde een plak krentenbrood met spijs uit aan de hongerige kinderen.

Na het zingen van wat kerstliederen, nam mijn vader plaats achter een grote filmprojector. Dan draaide hij een film van Rintintin. Op een groot filmdoek konden de kinderen zo de avonturen van de gelijknamige, beroemde, Duitse Herder volgen. Mijn vader huurde in die dagen regelmatig zo'n speelfilm bij fotozaak Mulder in de Korte Smeestraat.

Een dagje strand destijds in Petten in Noord-Holland, staat me nog voor ogen als de dag van gisteren.

Eerst de vermoeiende wandeling op blote voetjes door het hete zand van de duinen. Dan vanaf de top van een duin afdalen naar het strand en tot slot de heerlijke verkoeling vinden in de zee. Als kind was ik daar al verrukt van. Het zicht op die enorme watervlakte, de grote, woeste golven en de zilte geur van de zee, ze hebben toen een onuitwisbare indruk op mij gemaakt.

Het is daarom niet zo vreemd dat ik het thans, hier in Ierland, direct aan de oceaan, zo naar mijn zin heb.

Misschien dat mijn ouders, met dat beeld van mij op het strand voor ogen, later dachten er goed aan te doen om mij een aantal zomers lang naar een vakantiekolonie in Egmond aan Zee te zenden.

Mijn ouders verlieten het Leger des Heils nogal abrupt vanwege een verschil van mening met de korpsleiding. Daardoor stond het gezin ineens op straat. In plaats van daklozen te helpen, waren mijn ouders nu zelf daklozen geworden.

Toen heb ik, samen met de andere gezinsleden, een hele zomer en een groot deel van de herfst, gekampeerd op camping Het Grote Bos in Doorn.

In afwachting van het gereedkomen van een nieuwbouwflat in het Napoleonplantsoen in Utrecht, had ik gedurende een half jaar een velum als dak boven mijn hoofd.

Het gedwongen kampement vond plaats in de absolute beginperiode van dit kampeerterrein. Dat was aanvang vijftiger jaren van de vorige eeuw.

Voor mij was het een fantastische tijd. Met z'n allen in een tent op een prachtige zandverstuiving. 's Avonds buiten zitten bij het licht van een stormlantaarn. Het geluid van kletterende regen op het tentdoek gedurende een onweersbui en onderwijl binnen een spelletje kaarten of monopoly spelen. Heerlijk.

Toen de zomervakantie voorbij was, moest ik naar school. In Driebergen ging ik tijdelijk naar een kleuterschool. Daar leerde ik nog schrijven met een griffel en een lei. Met een sponsje kon je die lei daarna weer schoonvegen.

Napoleonplantsoen

In het najaar van 1953 was de flat in het Napoleonplantsoen gereed voor bewoning. De tent op de camping ging in de zak en de woning op de derde etage van het eerste blok werd betrokken.

In deze vierkamerflat deelden mijn jongere broer Charles en ik een kamer.

Mijn hele lagereschooltijd heb ik daar gewoond. Eerst met z'n vijven. Na de geboorte van mijn zuster Saskia in 1956 met z'n zessen. Dat hele gezelschap samengeperst in een klein flatje.

De woning had een bescheiden huiskamer.

In het verlengde daarvan een kleine eetkamer, die tevens dienst

deed als ouderlijke slaapkamer. Voorts twee slaapkamertjes en een piepklein keukentje met balkonnetje.

Omdat alle kamers reeds bezet waren, moest Saskia het bed delen met mijn ouders. Dat bleef ze doen tot ze bijna zes jaar oud was. Eigenlijk een onhoudbare situatie.

De ouderlijk sponde was trouwens een opklapbed, welk bed 's morgens opgeklapt moest worden om ruimte te maken voor de eettafel. Met een gedeelde slaapkamer was ik toch heel wat beter af dan mijn zuster. Ik moest er niet aan denken het bed met mijn ouders te moeten delen.

De twee slaapkamertjes, waarvan Charles en ik er een in gebruik hadden, waren ieder zo'n zes vierkante meter groot. Daarin twee bedden naast elkaar plaatsen was geen optie. In dat geval kon je de kamer namelijk niet meer in of uit. Vandaar dat Charles en ik in een stapelbed de nacht doorbrachten. Charles beneden, ik boven. Onderscheid moest er zijn.

Mijn oudere broer Theo had in zijn eentje de beschikking over het andere slaapvertrek. Het feit dat hij ouder was en dat er een potentiële student in hem schuilging, gaven hem het recht op een eigen kamer.

Ik vond het een ongekennde luxe om een eigen kamer te hebben. Een plek waar je je kon terugtrekken om te lezen of te studeren. Helaas, er waren te weinig kamers in de flat.

Met betrekking tot Theo's kamer, kan ik een schokkende gebeurtenis op dit adres niet onvermeld laten.

Omdat het met de financiën in huize Plomp niet echt riant gesteld was, moest Theo, in de beginperiode van zijn studie, geld verdienen met een bijbaantje. Dat gold trouwens ook voor de andere gezinsleden indien zij wat bijzonders wilden aanschaffen.

Theo verdiende wat geld met 's avonds borden afwassen in nachtclub de Dietsche Taveerne aan het Oudkerkhof in Utrecht.

Hij deed dat met zoveel overgave, dat hij regelmatig een fles sterke drank cadeau kreeg van de eigenaar van de club.

In de loop der tijd had hij aldus een indrukwekkende verzameling

whisky, rum, cognac en andere sterke dranken opgebouwd. Deze collectie had hij uitgesteld in een wandmeubel in zijn slaapkamer. Hoewel hij geen druppel alcohol nuttigde in die dagen, was hij zeer trots op zijn verzameling flessen.

De aanschaf van het chique meubelstuk was ooit betaald met zijn eerste kinderbijslag. Omdat hij studeerde, werd zijn toelage niet slechts verdubbeld maar verdrievoudigd. Dat was een hele smak geld voor een alledaags gezinnetje.

Het was zo'n ellendig meubelstuk dat je zelf in elkaar moest zetten. Het oogde niet alleen gammel, dat bleek het later ook te zijn. Het meubelstuk was met slechts een paar metalen plaatjes aan de muur gemonteerd.

Het ingebouwde bureau was wezenlijk niet meer dan een klep aan twee kettinkjes. Deze klep kon je neerklappen en dan beschikte je, met enige goede wil, over een bureau waaraan je kon studeren.

In die tijd mocht ik gaarne Theo's kamer af en toe bezoeken. Bij voorkeur wanneer hij in het weekend bij zijn vriendin Petra in Den Haag was.

Dan wilde ik nog weleens kleding of andere interessante dingen van hem lenen.

Zo gebeurde het een keer dat ik zijn kamer bezocht en, al steunend met mijn hand op het bureaublad, zijn indrukwekkende drankvoorraad inspecteerde. Wat zonde van al die ongebruikte drank, dacht ik.

Terwijl ik al dat moois bewonderde, begon het wandmeubel, onder druk van mijn steunende hand, te kantelen. Over de hele lengte sloeg het aansluitend om, onder medeneming van de ganse drankvoorraad. De flessen vielen een voor een te pletter op de betonnen vloer.

Gelukkig hoorden mijn ouders dit tumult niet. Er stond op dat moment een vrome radio-uitzending luid aan. Zo kon ik ongemerkt de deur uitglippen en de dranklawine achter me laten.

Een paar uur later vernam ik uit hun mond welk een verschrikkelijke ramp zich had voltrokken in Theo's kamer.

Ze moeten op een gegeven moment gealarmeerd zijn, toen een

intense alcohol damp de woonkamer binnendrong.

Ik attendeerde mijn ouders erop, dat, toen ik de deur uit ging, het mij opviel dat de dominee op de radio zo overdreven luid tekeerging. Dat zijn kabaal misschien wel de oorzaak was geweest van het omvallen van de kast. Tenslotte waren de flats zeer gehorig en zeer gevoelig voor trillingen. Trillingen die zich naar alle uithoeken van het gebouw verplaatsten.

Mijn ouders hebben zich dat weekend uit de naad gewerkt om alles op tijd, voor de wederkomst van de student, weer toonbaar te maken.

Het heeft maanden geduurd eer de penetrante alcohollicht helemaal het huis uit was.

Die geur was een gruwel voor mijn ouders. Ze waren als de dood dat de burens hen zouden aanzien voor een stelletje alcoholisten. Zich zouden afvragen waar het heen moest met zo'n godvrezend gezinnetje dat aan lager wal was geraakt.

Radio Luxembourg

Tot 1961, tot pakweg mijn dertienjarige leeftijd, heb ik op driehoog gewoond in het eerste blok van het Napoleonplantsoen.

Dat ik mijn kamer moest delen met jongere broer Charles, was uiteindelijk toch niet zo'n ramp.

Mijn kamer werd allengs, met het vorderen van de leeftijd, een soort discotheek. Alle muren, en zelfs het plafond, waren volgeplakt met posters van The Beatles, The Rolling Stones en andere vermaarde bands. Over de hele lengte van de kamer hing een groot visnet en er brandden allerlei gekleurde lampen.

De muziek werd verzorgd door een Engelstalige commerciële zender Radio Luxembourg. Dat was een zeer populaire popzender in die dagen.

De ontvanger, waardoor deze zender mijn kamer bereikte, was een grote, oude radio. Een toestel dat de bombardementen van de tweede wereldoorlog had doorstaan. Het was voorzien van een hele

rij toetsen, gelijk een piano.

Ik had de radio voor een paar gulden gekocht op de rommelmarkt. Deze markt vond iedere zaterdag plaats op het Paardenveld.

Elke avond was er een strijd gaande tussen Theo's kamer en mijn kamer. Een competitie met als inzet wie zijn favoriete muziek het hardst kon laten doorklinken in het flatgebouw.

Voorafgaande aan het radiotoestel, had ik als muziekbron een zogeheten kristalontvangertje. Een apparaatje dat, vrij van energiegebruik, zenders kon ontvangen. Via een klein oordopje waren de diverse zenders te beluisteren.

Het kristalontvangertje was in allerlei gedaantes te verkrijgen. Variërend van een piepklein radiootje tot een vliegtuigje met een anten-netje in de neus. Door het anten-netje voorzichtig te verschuiven, kon je verschillende zenders ontvangen.

In die tijd had ik al een netwerk weten op te bouwen.

Met vriendje Tonnie, die ook driehoog woonde, maar dan aan het andere einde van het flatgebouw, had ik een radioverbinding gemaakt. Met het spannen van scheldraad over de hele lengte van het gebouw, waren onze kamers verbonden.

Via deze draadverbinding wisselden we muziek met elkaar uit en konden we gesprekken voeren.

Op een dag had ik zelfs een verbinding gemaakt met het huis van vriend Joop. Die verbinding was veel moeilijker tot stand te brengen, omdat Joop in een eengezinswoning aan de ander kant van de straat woonde. Nu werd er door de lucht, vanaf de flat op derde etage, een draad gespannen naar Joops huis. Onder de draad door reed het dagelijks verkeer. Je kunt je tegenwoordig nauwelijks voorstellen dat zoiets mogelijk was.

In het eerste blok waren op de begane grond allerlei winkeltjes gevestigd.

Het eerste winkeltje was een drogisterij. De winkelierster werd tante Greet genoemd. Zo populair was zij.

In haar drogisterij rook het altijd heerlijk. Naar lekkere dingen als

anijs, drop en zoethout. Dit verrukkelijke mengsel bereikte 's winters een hoogtepunt wanneer het nog vermengd werd met de geur van een brandend oliekacheltje.

Wat een bezoekje aan Greet op koude dagen veel interessanter maakte, was tantes sensuele assistente. Deze mooie, donkerharige, jonge vrouw was een jaar of twintig. Zij had stevige borsten, een rank postuur en lange slanke benen.

's Winters droeg zij meestal een strakke, zwarte maillot. Daaroverheen, niet meer dan een witte doktersjas. Kortom, ik had alle reden langer te blijven rondhangen in de drogisterij dan strikt noodzakelijk was. Ik bestelde dan iets uit een bepaalde pot, die op een hoge plank uitgestald stond. Om bij die pot te komen moest Greet's assistente een laddertje pakken en naar boven klimmen. Terwijl ik onder haar stond en haar bewegingen bewonderde, vroeg ik haar doorgaans er nog een schepje bij te doen.

Naast tante Greet bevond zich sigarenboer Van den Akker. Hier kocht ik de meest exotische sigaretten. Je kon ze kopen per stuk. Mijn vriendjes en ik rookten werkelijk alles wat maar wilde branden. Vooral Egyptische sigaretten waren zeer in trek. Met name omdat Arabische sigaretten extra lang waren. Al rokend, verspreidde je echter wel een geur van verschroeide, geitenharen sokken.

Bij Van de Akker kon je ook uiteenlopende muziektijdschriften kopen. Bladen zoals Muziek Expres.

Muziek Expres bevatte veel informatie over je favoriete bands. Het belangrijkste onderdeel van dit blad was echter de fraaie poster die het bevatte. Een grote afbeelding van een op dat moment populaire band.

Bij mij vonden die posters hun weg naar de muren, het plafond en de deur van de slaapkamer.

Naast de sigarenboer zat kruidenier Van de Rijst. Vaak hielp ik deze man bij het opruimen van zijn kelder. Die kelder stond regelmatig vol met lege dozen en reclamerommel. Zijn zoon hielp ik ook zo nu en dan. Ik hielp hem van zijn postzegels af.

Daarnaast zat melkboer Van Maurik. Theo werd door hem regelmatig ingeschakeld voor bezorgwerk. Mijn broer liep zich een ongeluk voor een paar gulden per zaterdag. Trap op en af om flessen melk, karnemelksepap, gortepap of andere zuivelproducten af te leveren.

De laatste twee winkeltjes waren Marja en Stroes. Marja verdiende haar brood met manufacturen en Stroes was de lokale groenteboer. Samen met mijn vriendjes hielp ik Stroes altijd bij het uitladen van aardbeien, kersen en appels. Als hij terugkwam van de veiling en aanving zijn wagen te lossen, deden wij ons best zijn werk wat te verlichten.

Zodra de arme man zich met een kistje naar zijn winkel spoedde, sloegen wij meedogenloos toe. Hij had altijd haast met het uitladen, want hij bevroedde wel wat er achter zijn rug gebeurde.

We grepen handenvol fruit van zijn wagen. Nog voordat de groenteboer terugkeerde, was al dat lekkers geconsumeerd en stonden we gereed voor een volgende aanval.

Whole Lotta Love

Met zes mensen in een klein flatje drie hoog, was er weinig tot geen ruimte voor privacy.

Als daaraan nog eens zes personen worden toegevoegd, wordt de toestand onhoudbaar.

Desondanks vonden mijn ouders dat zij toch familie uit Australië onderdak moesten bieden. Dit geschiedde toen die familie definitief terugkeerde naar Nederland.

Ome Klaas en tante Beppie, een zuster van mijn moeder, en hun vier kinderen trokken van de een op de andere dag bij ons in.

De repatriëring was noodzakelijk omdat de gezondheidstoestand van mijn tante te wensen overliet. Eind vijftiger jaren waren de medische voorzieningen 'Down Under' nog niet om over naar huis te schrijven. Hoewel, tante had haar familie daarvan toch schriftelijk op de hoogte gesteld.

Ofschoon ome Klaas het best naar zijn zin had in Australië, hadden tantes bezorgde zusters haar desalniettemin aangemoedigd maar

terug te keren op het veilige nest.

Zes mensen huisvesten in een kleine vierkamerflat was al problematisch. Twaalf mensen, schier onmogelijk. De luchtbedden en matrassen lagen door het hele huis verspreid. Het had veel weg van een veldhospitaal na een vijandelijke aanval.

Deze ondraaglijke situatie heeft maar kort geduurd. Na pakweg twee weken moesten broer Theo en ik het veld ruimen. We moesten onderdak zien te vinden bij vrienden in de buurt.

Theo dook onder bij een Joods gezin. De zoon des huizes, eveneens Theo geheten, was bevriend met mijn broer.

Ik had het geluk dat ik mocht komen logeren bij mijn vriend Joop. Theo en ik waren zeer tevreden met onze 'gedwongen' uithuisplaatsingen. We waren beiden in een warm nest beland. We werden met veel zorg omringd en het eten was van veel betere kwaliteit dan we thuis gewend waren.

Wat ik persoonlijk wel miste, was het gezelschap van mijn oudste Australische nicht, die ik kort voor mijn vertrek had leren kennen. Zij was een aantal jaren ouder dan ik en had al een volwassen lichaam. Ik keek mijn ogen uit en raakte regelmatig behoorlijk opgewonden van haar nabijheid. Wat ik al opmerkte, er was in de kleine flat, met zoveel mensen, zo goed als geen ruimte voor privacy. Dat gold ook voor mijn goede ogende nicht. Misschien was het ook wel daarom dat Theo en ik even weg moesten wezen.

Van driehoog verhuisden we begin 1961 naar een veel ruimere parterreflat in het Napoleonplantsoen.

De flat bevond zich in het tweede blok, in het tweede flatgebouw van een reeks van zes.

De parterreflat besloeg twee verdiepingen, waarvan een op de begane grond. De hoofdingang bevond zich op de eerste verdieping. Gelijk de vorige flat, bevatte de eerste étage een woon- en een eetkamer, twee slaapkamers, een keukentje en een ruimte die voor een badkamer moest doorgaan. Op de begane grond bevonden zich nog twee slaapkamers.

Ditmaal kreeg niet alleen Theo een eigen kamer, ook Saskia viel in de prijzen. Als enig meisje, en na zolang de kamer te hebben moeten delen met mijn ouders, had ze dat ook wel verdiend. Beiden kregen een kamer op de eerste étage.

De grootste van de twee slaapkamers beneden, werd de ouderlijke slaapkamer. Deze kamer was aan de straatzijde gelegen. De andere, aan de tuinzijde gelegen, werd de kamer waarin Charles en ik de rest van onze tienertijd doorbrachten. In deze slaapkamer heeft zich van alles en nog wat afgespeeld in die periode.

Dat varieerde van het zeer luid draaien van grammofoonplaten tot het demonteren en weer in elkaar zetten van bromfietsen. Gevolgd door het binnen starten en laten warmdraaien van de motoren. Zo nu en dan werd er ook nog tijd gevonden om huiswerk te maken. Tussen alle bedrijven door vonden er fikse vrijpartijen plaats.

Als belangrijkste geluidsbron gold een zelfgebouwde stereo-installatie. Deze installatie bestond uit een stereo platenspeler en twee oude, mono radio's.

Op ieder afzonderlijk stereokanaal van de platenspeler, had ik een radio aangesloten. Aldus kon ik beide uitgangen afzonderlijk versterken. Met de twee 'versterkers' kon ik heel wat decibels de omgeving in slingeren.

Toen pa en ma, laat op een mooie zomeravond, de hond nog even uitlieten in de buurt van het zesde blok, stoorden zij er zich mateloos aan dat daar wonende buurtgenoten niet het fatsoen konden opbrengen hun geluidsinstallatie wat te dimmen. Het was immers al middernacht geweest en het Wilhelmus had al geklonken. Met het zeer luid ten gehore brengen van het nationale volkslied, ongeacht het tijdstip, hadden ze trouwens geen enkel probleem.

Hoe dichterbij hun huis naderden, hoe meer het lawaai toenam.

Toen ze bijna thuis waren, sloeg hen de schrik om het hart. Het was hun eigen flat waaruit Whole Lotta Love van Led Zeppelin hen oorverdovend tegemoet knalde.

SCHOOL IN, SCHOOL UIT

Met melk meer mans

Mijn ouders sleurden mij van de ene naar de andere school. Wat een beproeving was dat. Ben je net gewend aan je klasgenoten, moet je je wederom waarmaken in een nieuwe klas, op een nieuwe school en in een nieuwe omgeving.

Wonende in het pand van het Leger Des Heils aan de Lange Nieuwstraat in Utrecht, ging ik lekker makkelijk, net om de hoek in de Zuilenstraat, naar de kleuterschool. Ik had dat stukje lopen nog aanzienlijk kunnen inkorten door via de achtertuin over de schutting te klimmen. Dan stond ik direct op het speelpleintje van de school. Dat mocht helaas niet, want stel je voor dat iedereen dat ging doen.

Sommige kleuterleidsters op die school waren bepaald niet zachtzinnig. Het waren echte feeksen. Om de een of andere reden lokte ik agressiviteit bij hen uit.

Toen merkte ik al, dat ik leden van het andere geslacht zelden onverschillig liet. Of ze hadden een hekel aan mij of ik kon geen kwaad bij ze doen.

Vaak had zo'n vijandige houding ook te maken met mijn oogopslag. Die speelde mij op jonge leeftijd reeds parten. Zonder ook maar iets te hebben gezegd, werd ik al brutaal gevonden. Gewoon vanwege mijn manier van kijken. Als ik dat wilde voorkomen door mijn gezicht af te wenden, dan was het: "Kijk me aan als ik tegen je spreek". Vervolgens keek ik de opdrachtgeefster dan aan en was het weer: "Kijk niet zo brutaal". Nou, zoek dat maar eens uit als kleuter zijnde. Menigmaal werden de oren bijna van mijn kop gerukt. Die juffies hadden er vaak plezier in om mij aan mijn oren ergens naartoe te slepen.

Het ging zelfs een keer zo ver, dat een 'volkse vrouw' uit de ABC straat er zich mee bemoeide. Zij had dat orentrekken op de speelplaats vanaf haar balkon gade geslagen. Vervolgens had ze de leidster in kwestie, in goed plat Utrechts, voor van alles en nog wat uit-

gescholden. Daar bleef het echter niet bij. Kort erna stond zij midden op de speelplaats. Terwijl zij schreeuwde: “Vuil loeder, blijf met je gore rot poten van dat jochie af”, greep zij de kleuterjuf bij de haren en verkocht haar een ferme lel voor haar kop.

Omdat het niet zo vaak voor kwam, dat iemand het voor mij opnam, gaf die afstraffing me een heel goed gevoel.

Na de kleuterschool, ging ik naar de christelijke, lagere school op het Domplein. Mijn oudere broer Theo zat al op die school. Het was daar bidden, bidden en nog eens bidden wat de klok sloeg en, niet te vergeten, melk zuipen.

Er werd steeds wel weer een aanleiding gevonden om je aan het bidden te zetten. Ik moest er helemaal niets van hebben van al dat onderdanige, vrome gedoe. Ik weigerde categorisch om mijn ogen te sluiten en met al die brave kindjes mee te prevelen. Dat was ongepast en leverde mij regelmatig straf op in de zin van een tijdje ‘in de hoek staan’.

Wat me nog het meest van die school bijstaat, was de schoolmelkeuforie die er heerste. Het was melk voor en melk na. Je kon er niet genoeg van drinken. Tenminste, als je gezond wilde blijven.

Iedere dag werden er, van overheidswege, talloze kratten met flessen melk voor de schooldeur gedropt. Flessen van een halve liter, waarvan je de inhoud tijdens de middagpauze naar binnen moest zien te werken.

De scholieren mochten de zilverpapieren afsluitingen van de melkflesjes vooral niet weggooien. Het zilverpapier werd op school verzameld voor de toen al hongerende kindertjes in Afrika. Om die reden werd ook het zilverpapier van thuis mee naar school gebracht. De schoolleiding was maar al te trots, als er weer een gigantische zak met het waardevolle zilverpapier naar een centraal depot kon worden afgevoerd. Wat er daarna mee gebeurde, had niemand weet van. Als scholieren maakten we er grapjes over. We imiteerden de stem van zo’n arm, hongerig Afrikaantje. Een zwart kindje, dat zijn witte leeftijdgenootjes in het verre, koude Nederland bedankt met de woorden: “Hartelijk dank voor het zilverpapier, het smaakte erg lekker”.

Melk drinken bleef gestimuleerd worden door de overheid. Het frequent innemen van de witte drank werd als heel gezond bestempeld. Zo was het ook gesteld met het roken van tabak. Een sigaretje roken was namelijk ontspannend en goed voor je zenuwgestel.

Hoe het ook zij, het was allemaal veel gezonder dan zilverpapier eten, hield ik mij voor. Daarom ging volop voor melk. Roken kwam later nog wel, wanneer mijn zenuwen gingen opspelen, dacht ik.

Bovendien, als je melk dronk, kon je als kind al een begin maken met het bestijgen van de maatschappelijke ladder.

Via een lidmaatschap van de toenmalige 'Melkbrigade', kon je het schoppen tot de alom begeerde rang van 'Melkbrigadier'. Onder de keiharde voorwaarde, dat je hele melklogboekje was vol gestempeld. Oftewel, mits je maar genoeg melk had gezopen.

Het zal niemand verwonderen, dat dit brigadier-schap mij sterk aansprak. Het werd de eerste, serieuze titel die ik in mijn loopbaan binnenhaalde. De erenaam gaf mij bovendien het recht om het embleem van melkbrigadier op mijn jasje te spelden en me daarmee in het openbaar te vertonen.

Toen mijn ouders hun betrekking bij het Leger Des Heils beëindigden, moesten we het pand aan de Lange Nieuwstraat verlaten. We moesten een ander onderkomen zien te vinden. Om die reden heb ik slechts een jaar op de Dimplein-school gezeten.

Op weg naar het voortgezet onderwijs, bezocht ik daarna nog twee andere, lagere scholen.

Omdat het niet eenvoudig was om snel een nieuw onderdak te bemachtigen, kampeerden we een zomer en een herfst lang in een tent op camping Het Grote Bos in Doorn.

In die periode bezocht ik een maand of vier een lagere school in Driebergen. Op die school heb ik nog leren schrijven met een griffel op een lei. Het snerpend geluid doet nog pijn aan mijn oren.

De afstand van de camping naar school overbrugde ik regelmatig met mijn zelf-gefabriceerde zeepkistkar. Ik was apetrots op mijn vervoermiddel. Vooral op het metalen DAF-embleem, dat ik voor op de kar had geschroefd. Dat symbool was afkomstig van een afgedankte legertruck uit de oorlog. Het maakte een ritje met mijn

voertuig extra avontuurlijk.

Toen eind september 1954 de voor ons bestemde nieuwbouwflat in het Napoleonplantsoen gereed kwam voor bewoning, keerden we terug naar Utrecht. Vanaf dat moment kon mijn lagere schooltijdperk pas echt beginnen. Ik kwam in de tweede klas van de openbare Hans Christiaan Andersenschool aan de Adriaen van Ostadelaan.

Bertje is slordig

Het was duidelijk. Christelijk onderwijs was niet aan mij besteed. Mijn ouders hadden dat eindelijk knarsetandend ook ingezien. Ze wilden evenmin het risico lopen, dat ze, vanwege mijn heidense gedrag op school, door de christelijke gemeenschap met de nek aangekeken zouden worden. Om die reden werd ik naar een openbare school in de buurt gestuurd.

De Hans Christiaan Andersenschool viel de eer ten deel mij als leerling te mogen begroeten. Deze school werd geleid door ene meneer J. Schlahmilch.

Zijn naam deed vermoeden dat hij Duits bloed had. Dat was in 1954 voor menigeen nog een heikel puntje. Voor mij was Schlahmilch echter, gewoonweg een geweldige, betrokken, inspirerende hoofdonderwijzer, aan wie ik veel plezier heb beleefd. Bovendien zag ik in zijn naam ook iets terug van de 'melkweg', die ik als M-brigadier inmiddels was ingeslagen.

Begin vijftiger jaren was de school gevestigd aan de Adriaen van Ostadelaan. Zo ongeveer halverwege de Stadionlaan en de oprit naar de toenmalige Rijksweg 22.

Het was een sfeervol, houten noodgebouw met zes klaslokalen. De lokalen aan de voorzijde boden uitzicht op een groot, geelkleurig flatgebouw van vijf verdiepingen. Die aan de achterzijde keken uit op de rijksweg.

Tussen de school en de rijksweg bevond zich een breed pad. Op wedstrijddagen liepen daar drommen DOS-supporters op weg naar Galgenwaard.

De weg oefende altijd een magnetische aantrekkingskracht op mij

uit. De rijksweg was bovenop een talud gelegen en er werd hard gereden. Er hing een zweem van gevaar rond die weg.

Nog steeds krijg ik het Spaans benauwd als ik terugdenk aan het moment, waarop onze hond Marsha zich plotseling losrukte en met riem en al het talud van de rijksweg op stormde. Zo snel als ik kon, rende ik achter hem aan. Ik kon helaas niet voorkomen, dat hij aansluitend de weg op vloog. Tussen voorbijrazende auto's door, bereikte Marsha ongeschonden de middenberm. Ik durfde hem niet terug te roepen, bang als ik was dat hij die gevaarlijke oversteek nogmaals zou maken.

Zodra het veilig was, stak ikzelf over en probeerde hem in zijn nek te grijpen. Voordat ik hem kon pakken, glipte hij echter door de middenberm en nam blindelings de tweede horde. Wonder boven wonder wist hij ook nu ongedeerd aan de overkant te komen. Gelukkig kon ik hem daar alsnog bij zijn riem vatten en hem heelhuids thuisbrengen.

In de winter, als het gesneeuwd had, trokken de kinderen uit het Napoleonplantsoen er massaal op uit om met hun sleetjes het talud te bestijgen. Eenmaal boven aangekomen, namen ze plaats op hun sleetjes en suisden naar beneden. Geen ouder maakte er zich zorgen over, dat boven, achter de ruggetjes van de kinderen langs, auto's in volle vaart voorbij scheerden. Evenmin over het feit, dat menig kind, onder aan de helling, onbekommerd de gladde weg op sleeede.

In 1958 werd vlak naast de school de Stadionflat gebouwd. Dit gebouw kreeg tien verdiepingen en was toen een van de hoogste woontorens van het land.

Regelmatig krom ik over de afzetting en bezocht ik het bouwterrein. Er was altijd wel bruikbaar bouwafval te vinden. Afval als hout en plastic pijpen. Hiervan kon je bijvoorbeeld een mooi wapen maken. Een geweer, waarmee je papieren pijltjes al blazend kon afvuren. Toen het gebouw eenmaal klaar was, nam ik regelmatig de lift naar boven. Vanaf de bovenste etage had je een prachtig uitzicht op de grasmat van het stadion. In mijn verbeelding zag ik mij daar dan voor DOS scoren en vanaf de tribunes toegejuicht worden.

Een tochtje met de lift omhoog was vaak huiveringwekkend. De lift was namelijk nogal klein van omvang en de schacht was zeer diep. Als jong jochie, bezorgde de gedachte aan die combinatie me al kippenvel.

Helemaal boven aangekomen, staande op een smalle galerij, slechts door een laag muurtje gescheiden van de peilloze afgrond, werd dat onbehaaglijke gevoel alleen maar sterker. Als ik vervolgens in de diepte staarde, kwam er wel eens een enge gedachte in mij op. Ik vroeg me dan af hoe het zou voelen als je van die hoogte naar beneden suisde en te pletter sloeg op de stoep. Die vreemde, duizeligmakende overweging deed mij terstond naar de lift spoeden om zo snel mogelijk de veilige, begane grond op te zoeken.

Wat een leuke tijd heb ik beleefd op die school. Dat had in belangrijke mate te maken met het onderricht dat het schoolhoofd voorstond en zijn enorme betrokkenheid bij alles wat er op school speelde.

Schlahmilch zat de leerlingen niet slechts achter de broek om goede leerresultaten te realiseren. Hij moedigde hen net zo hard aan tot sporten, acteren en creatief bezig zijn.

Onder zijn enthousiaste leiding werd er veel gevoetbald. Met een brandend stompje sigaar in zijn mondhoek, deed hij zelf ook mee. Ondanks zijn gevorderde leeftijd en ondanks zijn a-sportieve gestalte. Hij was namelijk tamelijk lang en zag er wat krakkemikkig uit.

Ieder jaar verzocht hij de leerlingen van de hogere klassen een toneelstukje te bedenken en dit met de kerstviering op te voeren. Dat was ieder jaar weer dikke pret.

Jaarlijks werden er ook tentoonstellingen georganiseerd. Je kreeg dan samen met een klasgenootje de opdracht om, binnen een bepaald thema, iets te vervaardigen. Zo heb ik met mijn vriendje Joop een houten vliegtuig, een boot en een grote kijkdoos gemaakt en ingeleverd. De tentoonstelling viel altijd samen met een ouderenavond, zodoende konden de ouders zelf zien waar hun kinderen verder nog toe in staat waren.

Van de H.C. Andersenschool heb ik nog een rapportboekje over mijn

vorderingen aldaar. Zonder dat er echt sprake was van een kritische noot, werd er in dit boekje keer op keer op gewezen dat men thuis wat meer aandacht moest besteden aan mijn huiswerk.

Herhaaldelijk werd gewag gemaakt van het feit dat Bertje te langzaam leest. Dat hij bovendien niet alleen slordig is, maar ook de hele dag naar buiten zit te kijken. Het laatste is trouwens nog steeds het geval. Gluurde ik vroeger altijd door het schoolraam naar de vrije vogeltjes buiten, nu zijn het mijn spelende hondjes en de wilde Atlantische Oceaan, waar mijn belangstelling naar uit gaat.

Ook vond men dat er meer in mij zat, dan eruit kwam. Dat is denk ik nog zo. Ik span me doorgaans niet meer in dan strikt nodig is.

De enige die iets deed met alle goedbedoelde wenken, was ikzelf. Maar alleen als ik er zin in had.

Lezen, schrijven en taal werden bij ieder rapport onder de aandacht gebracht. Vader en moeder hadden simpelweg geen tijd om zich daarmee in te laten. Zij hadden hun handen reeds vol aan het verzorgen van de basisbehoefte. Oftewel: Brood op de plank brengen. Ieder overhandigd rapport werd dientengevolge zonder veel omhaal voor gezien getekend. Was het een mooi rapport, dan was het 'goed gedaan jochie'. Was het een minder rapport, dan was het een lel voor mijn kop. Verder moest ik het zelf maar zien uit te zoeken.

Zo nu en dan was ik gemotiveerd en wist ik goede resultaten te boeken. De keer erop was het echter weer bal. Voor de vakken rekenen en aardrijkskunde waren de uitslagen altijd wel goed.

Mijn hele schoolgang zou veel voorspoediger zijn verlopen, mits mijn ouders wat meer aandacht aan mijn huiswerk hadden besteed.

Al was het maar door erop toe te zien dat ik het dagelijks maakte.

Gebrek aan een plek, waar je ongestoord bezig kon zijn, werkte evenmin in mijn voordeel.

Mijn ouders moesten jammer genoeg beiden arbeiden. Geld verdienen om in de eerste levensbehoeften te voorzien.

Een huis met voor ieder kind een aparte, verwarmde kamer, was destijds een absolute weelde en onhaalbaar.

EENVOUDIG VERTIER

Jij bent de pineut

In mijn prille jeugd, ik spreek nu over de jaren vijftig van de vorige eeuw, speelden kinderen gewoon lekker buiten op straat.

Zelfs de bussen van het GEVU, die af en aan reden door het Napoleonplantsoen, weerhielden de kinderen er niet van, met elkaar op straat te ravotten. Voor zover ik weet, is nooit een van mijn vrienden tijdens het spelen ernstig gewond geraakt.

Voetballen was altijd bezigheid nummer één. Dat deden we iedere dag. Daarnaast deden we er tussendoor ook nog andere spelletjes met de bal.

Een van die spelletjes was ‘stoepranden’.

Net zoals bij voetbal, moest er eerst gepoot worden voor de strijd kon beginnen. Er moest een selectie worden samengesteld uit de beschikbare jongens en meisjes. De aanvoerder die het poten winnend afsloot, mocht als eerste kiezen uit de gegadigden.

Dat poten was een heel ritueel. De twee aanvoerders gingen op enige afstand tegenover elkaar staan. Daarna stapten ze voetje voor voetje op elkaar af. Degene die de laatste volle voet kon plaatsen, was winnaar. Onderweg mocht je ook een beetje smokkelen, door een halve voet of het topje ervan neer te zetten. Dan moest je, om pijn te voorkomen, wel op tijd je achterste voet wegtrekken.

Het selecteren van medespelers was iedere keer weer een tamelijk meedogenloze kwestie. Naast de sportiefste, behendigste spelertjes, werden de beste vriendjes en vriendinnetjes als eersten uitgekozen. Zij die overbleven, werden bijna als ballast beschouwd. Bij een spelletje voetbal werden die ingezet als doelpaal of ballenjongen. Je zag die kinderen, naar mate het einde van het kiezen naderde, ook heel beteuterd kijken. Vandaag de dag zou dat wellicht als kindermishandeling worden aangemerkt en aanleiding geven om de Kinderombudsman in te schakelen. Toen was het gewoon onderdeel van je opvoeding. De voorbereiding op de grote, boze wereld.

Bij het ‘Stoepranden’ stelden de twee partijen zich aan weerszijden

van de straat op. De speler die in het bezit was van de bal, moest proberen deze direct tegen de opstaande zijde van de stoeprand aan de overkant te gooien. De terugstuitende bal diende de gooiër daarop op te vangen. Lukte dat, dan had je een punt voor je team gescoord en mocht je doorgaan tot het misging. Na een misser kwam de tegenpartij aan bod.

Een ander spel met de bal heette 'Balletje trap'.

Bij aanvang werd er geloot wie de pineut zou zijn. Als dat eenmaal was vastgesteld, moest een ander, meestal iemand met een krachtig schot in de benen, de bal vanaf een centraal punt zover mogelijk weglullen.

De pineut moest nu de bal zo snel mogelijk ophalen en terugleggen op de plek van lancering. Gedurende de tijd dat hij onderweg was, kon de rest van de groep zich ergens in de buurt verstoppen.

Vanaf het moment dat de pineut de bal had teruggelegd, moest hij de 'verstoppers' gaan zoeken. Zodra hij iemand had ontdekt, diende hij dat bij de bal luid roepend kenbaar te maken. Met vermelding van naam en schuilplaats van de achterhaalde persoon.

Mocht iemand zijn kans schoon zien, bij een onbewaakte bal, deze opnieuw een lel te geven, dan kon de pineut van voren af aan opnieuw beginnen.

Kortom, de pineut kon er verzekerd van zijn dat hij een paar uur lang het vuur uit zijn sloffen moest lopen. Zo nu en dan wist hij de dans te ontspringen omdat hij thuis moest komen om te eten.

Door al die inspanningen, was obesitas bij kinderen in die tijd een volstrekt onbekend fenomeen. Desondanks heb ik toch wel eens wat dik uitgevallen jongetjes en meisjes gezien. Dat waren waarschijnlijk jongelui, die zich goed wisten te verstoppen en nooit de pineut waren geweest.

Als jongere sloeg je trouwens geen enkele acht op iemands postuur en uiterlijk. Aan de lopende band foto's van jezelf maken of laten maken, was al helemaal niet aan de orde.

Fotograferen en filmen was destijds slechts weggelegd voor welgestelden.

Bijvoorbeeld voor lieden met een hele reeks voornamen, zoals

Bernhard Friedrich Eberhard Leopold Julius Kurt Carl Gottfried Peter Graf von Biesterfeld. Individuen die het zich konden permitteren op safari te gaan en de godganse dag met een camera om hun nek rond te lopen. Zulk volk trof je in het Napoleonplantsoen niet aan. Daar viel evenmin op groot wild te jagen.

Fietsen was ook een heel populaire bezigheid. Er werden dagelijks tientallen kilometers afgelegd op de fiets. Niets was te ver, om op de pedalen te gaan staan.

Naar een voetbaltegenstander fietsen in Zeist, Driebergen, Woerden of welke plaats dan ook in de omgeving van Utrecht, was de normaalste zaak van de wereld. Weer of geen weer.

Heel gewild waren ook de wielervedstrijdjes rond het eerste blok. Rond het eerste flatgebouw uit een reeks van zes in de wijk.

Plat op de fiets legde ik dat parcours keer op keer af. Met een dusdanige krachtsinspanning, dat het regelmatig zwart voor mijn ogen werd. Dat er tijdens zo'n verhitte strijd nooit een renner onder een bus kwam, mag echt een wonder heten.

Onder stoom

Begin zestiger jaren keek ik iedere week op tv naar een nieuwe aflevering van Ivanhoe. De koene ridder, die streed tegen de Normandische prins John. Tegen een vorstenzoon, die het Saksische volk onder zijn duim trachtte te krijgen.

Deze gemene John werd terzijde gestaan door zijn kompaan in het kwaad: sir Maurice.

Daartegenover, kon de edele ridder onvoorwaardelijk rekenen op de inzet van de goudeerlijke smid Gurth en zijn niet minder sympathieke, aangenomen zoon Bart.

In de serie speelt Roger Moore, onze latere 007, de heldenrol van Ivanhoe.

In deze clash tussen goed en kwaad, vochten partijen wekelijks een zwaardgevecht uit op de buis. Met Ivanhoe als voor de hand liggende overwinnaar van menig tweekamp.

Niet zo lang na de tweede wereldoorlog, toen jan en alleman nog met

wraakgevoelens rondliep, was het bestrijden van het kwaad tamelijk hot. Films en tv-series met helden waren mateloos populair.

Van die algemene aanbidding van dappere strijders, wilden mijn vriendjes en ik ook wel een graantje meepikken.

Om in het spoor van Ivanhoe te blijven, was het bezit van een zwaard en een schild een absolute vereiste. Eigenlijk hoorde daar ook nog een paard bij. Maar ja, we hadden zelf thuis nauwelijks te eten. Laat staan dat er ook nog eens een ros gevoed moest worden.

Er was evenmin geld om even een ridderspecialzaak binnen te lopen voor de aanschaf van een mooi, zilverkleurig zwaard en een dito schild. We konden de financiële middelen voor dit nobele doel helaas niet lospeuteren. We moesten het kwaad maar met de blote hand bestrijden, was de opvatting van onze ouders.

De vijand met de blote hand te lijf gaan, vonden we echter niet zo ridderlijk overkomen. Dus vervaardigden we zelf van wat houten latjes zwaarden.

Met zo'n houten zwaard kon je natuurlijk lang niet zo vernietigend uithalen als met een van staal. Toch kon je de vijand er even mee van zijn stuk brengen.

Een stuk karton, met een eindje touw erdoorheen gevlochten als handgreep, diende als schild. Hoe eenvoudig ook van samenstelling, het kartonnen afweermiddel bood enige bescherming tegen een vijandige houw.

Op een goede dag ontdekten we spelenderwijs hoe we ons toch konden uitrusten met wapentuig van staal.

Vlakbij onze woonwijk lag een spoorbrug over de Kromme Rijn. Voorbij die brug, richting het Ledig Erf, bevond zich de achterzijde van de gevangenis aan de Gansstraat: het Pieter Baan Centrum. Een hoge muur scheidde de psychiatrische gevangenen van de vrije wereld.

Die plek, de combinatie van spoorbrug en gevangenis, oefende altijd een magnetische aantrekkingskracht op ons uit.

We hadden het idee opgevat om, bij wijze van experiment, wat grote stalen spijkers op de spoorrails te leggen en te zien wat daaruit zou voortkomen na passage van een trein. Om het proces nog beter te

kunnen volgen, plaatsten we ze op de rails over de spoorbrug. Zo konden we van onderen het geheel nauwlettend in de gaten houden. In afwachting van een zware stoomlocomotief, die spoedig over de brug zou denderen, gingen we onder de brug staan.

Dit afwachten was des te spannender, daar we gelijktijdig een oogje moesten houden op de gevangenis muur. Het kwam wel eens voor dat een psychisch gestoorde daaroverheen wist te klauteren.

De spanning steeg ten top op het moment dat we in de verte een stoomlocomotief hoorden aankomen. Het naderende, zware gestamp van de machtige machine en het imposante signaal van de stoomfluit, je kreeg er werkelijk kippenvel van. En toen, als ware apotheose, het helse kabaal van de locomotief die over de brug en over onze spijkers ramde. Terwijl wij verdwenen in een immense wolk van rook en stoom, vroegen we ons angstig af of door ons toedoen het hele gevaarte niet zou ontsporen en in de Kromme Rijn zou storten. Het was letterlijk en figuurlijk een adembenemende onderneming.

Nadat de trein was gepasseerd en uit het zicht was verdwenen, kwamen we uit onze schuilplaats tevoorschijn. We beklommen het talud om onze buit van de rails op te pikken. De spijkers waren door de locomotief zo plat als een dubbeltje gewalst. Ze waren gloeiendheet en hadden de vorm van een zwaard aangenomen.

Ik heb altijd een enorme fascinatie gehad voor treinen. In het bijzonder voor door stoom gedreven exemplaren.

In mijn jeugd zag ik ze regelmatig vlak voor mijn neus voorbij stomen, over de spoorwegovergang Gansstraat-Koningsweg.

Soms kwamen ze zelfs van twee kanten tegelijk aanzetten. Op weg naar en komende van het Maliebaanstation: het huidige spoorwegmuseum.

Wat een spektakel was dat en wat een indruk heeft dat op mij gemaakt.

In mijn leven heb ik diverse psychologische testjes moeten doen. Dat is in mijn geval niet zo verbazingwekkend. Er is alle reden om te twijfelen aan mijn geestesgesteldheid.

De eerste test die ik als kind ooit deed, vond plaats in het gebouw

van de Rijksuniversiteit aan het Domplein. De uitslag was niet zo verrassend: men ging ervanuit dat ik later machinist zou worden.

Hengelsport

Zomer en winter, van 's morgens vroeg tot zonsondergang, was ik op straat te vinden. Met een korte onderbreking voor eten en schoolbezoek.

Binnen spelen wilde ik ook wel, maar daar was geen plaats voor. Bovendien was er weinig tot niets te beleven. Mijn vrienden waren immers allemaal buiten.

Als ik al binnenshuis verbleef, werd ik vaak het huis uit gemieterd omdat mijn ouders rust aan hun hoofd wilden hebben.

Om binnen te spelen met wat vriendjes, had je ruimte nodig. In het Napoleonplantsoen kwamen daar weinig huizen voor in aanmerking. De wijk bestond voor het grootste deel uit flatgebouwen. Uit flats met drie tot vier kamers. In zo'n flat je vermaken, hield meestal in dat je, onder scherp toezien oog van de vrouw des huizes, op de vloer van de huiskamer een klein spelletje kon doen. Spelletjes uit het 'Toon Hermans-sinterklaasassortiment'. Derhalve spelletjes als 'Hengelsport', 'Hoedje Wip' en 'Mens Erg Je Niet'.

Met name Hengelsport was een van de meest geestdodende spelletjes, waaraan je een kind in die dagen kon blootstellen. Bij deze zogenaamde sport werd ieder meespelend kind uitgerust met een hengeltje. Dat hengeltje was niets meer dan een kort bamboestokje met aan het topje een nylon lijntje bevestigd. Aan het einde van het lijntje bengelde een uitermate zwak, hoefijzervormig magneetje.

Gewapend met zo'n droevig hengeltje moest je, tezamen met de andere kinderen, in een soort kartonnen aquarium gaan zitten visen. Hengelen naar een aantal zich onder in het aquarium bevindende visjes. Die visjes waren eveneens van karton en hadden een ijzeren ringetje door de neus.

Om een visje op te hengelen, bracht het magneetje uitkomst.

Het aquarium was dus niets meer dan een recht opstaande, kartonnen kubus. Zonder bodem en zonder deksel. De zijkantten waren

heel subtiel gedecoreerd met afbeeldingen van visjes.

Het competitie-element bestond hieruit, dat het zaak was om zoveel mogelijk visjes op te vissen.

Heel irritant was het, wanneer je eindelijk dacht beet te hebben, dat het geringde beestje halverwege de rand van het aquarium weer terugviel op de bodem. Zuiver en alleen omdat het magneetje het niet langer trok.

Dan maar liever buiten in de frisse lucht hengelen. De Kromme Rijn boot in dat opzicht meer dan genoeg mogelijkheden.

's Zomers zwommen we in de Kromme Rijn, 's winters schaatsten we erop. Met schaatsen moest je echter heel voorzichtig zijn, want de rivier werd regelmatig gesluisd. Voordat je er erg in had, stond het ijs onderwater en kwam de ijsvloer in beweging.

Het waren fantastische dagen als er geschaatst kon worden. Na een nacht sneeuwen trok jan en alleman eropuit om met houten sneeuwschuivers een gladde baan te prepareren.

De Prinsenbrug en het viaduct bij Galgenwaard lokten ook uit tot waaghalzerijen. "Wie durft er verder te schaatsen dan ik, op het alsmmaar dunner wordende ijs?" was een uitdaging van jewelste.

Als je door het ijs zakte, verkeerde je terstond in levensgevaar. Onder het ijs kon je meegesleurd worden door de stroming en kwam je mogelijk eerst weer bovendrijven ter hoogte van de Tolsteegsingel of in een van de grachten.

Ook toen al was het water van de rivier vervuild. Misschien wel ernstiger dan nu. Het wemelde er van de ratten. Als we 's zomers gingen zwemmen, lag niet alleen de ziekte van Weil op de loer, op de bodem lag ook allerlei gevaarlijk afval. Oude, afgedankte fietsen, bromfietsen, kinderwagens, auto-onderdelen en andere ijzeren troep. Je kon je ernstig verwonden aan die oude, roestige overblijfselen.

Desondanks, sprongen wij doodgemoedereerd vanaf de Prinsenbrug in het water. Zo nu en dan hadden we zelfs de moed om van de brug af te duiken in die onderwater vuilnisbelt. Vooral bij de brug lagen de meeste afdankertjes op de bodem te wachten op een waaghals.

In het plantsoen deed toen hardnekkig het verhaal de ronde, dat ooit een louche individu, op een avond in het najaar, ongezien een oude kachel over de balie van de brug in het water wilde kieperen en dat hij met kachel en al in het majem verdween. Hij is nooit meer boven komen drijven, ook niet in de buurt van het Ledig Erf. Kennelijk was hij zo verknocht aan zijn oude, gezworen kameraad, die hem onbaatzuchtig zoveel warmte geschonken had, dat hij deze niet meer kon loslaten.

Ofschoon het water van de Kromme Rijn destijds als een linke soep werd aangemerkt, werd er toch gevist.

Zo nu en dan lagen de vissen er gewoon voor het oprapen. Dan was het wateroppervlak bedekt met dode vissen. Vissen die, met hun witte buiken omhoog, een waar doodskleed vormden op de rivier. Dan was er weer eens wat smerigs hogerop in de Kromme Rijn geloosd.

Met een eenvoudig hengeltje, probeerden we op ‘gezonde’ dagen ook weleens een visje te verschalken. Dat lukte echter zelden. Daarom gingen we meestal met een fijnmazig schepnetje aan de slag om stekelbaarsjes te vangen.

Thuis, zwemmend in glazen jampotje, hielden die beestjes het niet veel langer uit dan een paar dagen. Dat was dan weer het einde van de pret.

De Heer is mijn Herder

Een andere geliefde bezigheid binnenshuis, was het maken van werkstukken voor de jaarlijkse tentoonstelling op school. Zo’n werkstuk maken, deed je samen met een paar klasgenoten. Met vriend Joop heb ik ooit een vliegtuig en een schip ingeleverd.

Waar we echter het meest plezier aan beleefden, was het oefenen voor de toneeluitvoering op school.

Voor de kerstviering, direct voorafgaande aan de start van de kerstvakantie, werd iedere klas gevraagd naar eigen idee een toneelstukje te bedenken en dit tijdens de viering op te voeren.

Voor het oefenen waren we aangewezen op een woning met veel

ruimte. Joops ouders hadden een ‘eengezinswoning’: een zelfstandige woning die geacht werd een doorsneegezin te kunnen herbergen.

De vader van Joop was leraar en zijn moeder maakte deel uit van een amateurtoneelgezelschap. Beiden waren altijd volop bereid onze creativiteit te stimuleren en hun huis daarvoor open te stellen. Op de zolderverdieping van het pand konden we volledig onze gang gaan. We mochten de hele zolder als het ware verbouwen en alle spullen en kleding, die daar lagen opgeslagen, naar eigen inzicht gebruiken.

De toneelstukken, althans wat daarvoor moest doorgaan, regisseerden we zelf. De oefensessies eindigden in de regel in een gigantische puinhoop. De kleding van Joops ouders, met inbegrip van de lingeerie van de vrouw des huizes, lag over de hele zolder verspreid.

De moeder van Joop, het was een schat van een mens, zag het allemaal met een glimlach aan. Ze moet veel geduld met ons hebben gehad, want het kwam nooit voor dat het toneelgezelschap een gesloten deur bij haar vond.

Een keer heb ik de regie volledig in eigen handen genomen. Geïnspireerd door mijn vrome ouders en de eindeloze, Bijbelse teksten, die ik jarenlang van hen over mijn hoofd uitgestort had gekregen, regisseerde ik het toneelstuk ‘De Heer is mijn Herder’.

Gezien het moment van opvoering: de kerstviering, vond ik het wel op zijn plaats om met een stichtelijk stuk op de proppen te komen. Iets waar de kinderen, zo vlak voor de vakantie, christelijke moed uit konden putten. Tenslotte werd er op mijn openbare school niet noemenswaardig veel aandacht besteed aan het doen en laten van de Heer. Het stuk moest kort en krachtig zijn. Om verzekerd te zijn van de juiste toonzetting, had ik mezelf de hoofdrol toebedeeld.

Het idee voor dit drama was in mij opgekomen, doordat ik op Joops zolder een fors, blauw dekzeil en een grote hutkoffer had aangetroffen. Voorts had ik er een oude, lange, groene jas en een flinke stok gevonden. Met die attributen voor ogen, kwam de gedachte aan Mattheüs 8:23-27 in mij op. Het beeld van Jezus, die zonder vrees over het Meer van Galilea struinde, terwijl zijn leerlingen, gezeten

in een bootje, zijn schreden angstvallig volgden.

Dat zeil kon mooi een wateroppervlak voorstellen en de hutkoffer, een boot.

Ik bedacht dat op iedere hoek van het zeil, een van de acteurs plaats zou moeten nemen om het zeil op en neer te bewegen. Hierdoor zou het beeld van een soort golfslag ontstaan. Gelijkzeitig zouden deze spelers de longen uit hun lijf moeten blazen om een straffe wind te simuleren.

Verder bedacht ik, dat de rest van het gezelschap zoveel mogelijk plaats zou moeten nemen in de hutkoffer. Aldus Jezus' discipelen voorstellende. Zij die niet meer in de boot pasten, moesten zich maar aan de randen van het zeil opstellen en uit alle macht meehelpen blazen en rukken aan het zeil.

Terwijl ik, als de goede Herder, ten tonele verschijn en onverschrokken het meer betreed, was het mijn idee om de opvarenden uit volle borst psalm 23: 'De Heer is mijn Herder' te laten zingen.

Onder het gezang zou ik vastberaden op de boot afstevenen en de angstige discipelen toeroepen: "Rustig maar, ik ben het, jullie hoeven niet bang te zijn".

Direct na de uitspraak van deze zalvende tekst, zou het doek moeten vallen.

Tijdens de finale uitvoering, op weg naar de boot, heb ik nog even met het idee gespeeld om het publiek, inclusief mijn toneelgezelschap, op het verkeerde been te zetten. Door de schepelingen toe te roepen: "Wees maar gerust mijn kind, ik ben de goede Sint". Daar zag ik toch maar vanaf. Ik wilde, zo vlak voor de viering van Zijn verjaardag, niet de toorn van de Heer op mijn hals halen door publiekelijk de spot met Hem te drijven.

Met opgeheven hoofd liep ik op de boot af. De spanning onder de toeschouwers was om te snijden. Luid toegezongen door mijn discipelen met 'De Heer is mijn Herder', merkte ik dat ik voor het eerst in mijn leven te kampen had met een erectie. Ik was pas 12 jaar. Gelukkig had ik een ruim zittende, lange jas aan.

Toen ik vlak bij de boot was aangekomen en mij tot de discipelen wendde met de troostende woorden: "Rustig maar, ik ben het", werd

ik in mijn voordracht hinderlijk onderbroken door ferme scheten die over het Meer van Galilea schalden. Deze ruften kwamen uit de hoek van de windmakers. Kennelijk had het naar buiten persen van lucht, een aantal blazers parten gespeeld. Lucht van een inferieure kwaliteit had een ander ventiel gezocht en gevonden. De atmosfeer was bedorven. Zowel qua ambiance als qua geur.

De gespannen stemming in de zaal sloeg direct om in buldergelach. De menigte achter mij, lag krom van het lachen. Ik wist niet hoe gauw ik achter de coulissen moest verdwijnen. Van mijn eerste erectie was niets meer te bespeuren.

Terwijl ik uit het zicht was verdwenen, hield het lachen in de zaal aan en ging ten slotte over in een luid applaus. Mijn tijdelijk aangenomen naam werd luid gescandeerd.

Toen ik me weer op het toneel waagde, was een staande ovatie mijn deel. In mijn kruis voelde ik toen ook weer iets opstaan.

Wat de opvoering van een indrukwekkend drama had moeten worden, draaide uit op een vertoning van een platvloerse klucht.

Jaren later, toen mijn broer Charles en ik mijn ouders boven het hoofd waren uitgegroeid, zongen mijn ouders met z'n tweeën nog wel eens heel vroom 'De Heer is mijn Herder'. Direct na deze aanhef zongen wij dan: "Dat helpt je geen stap verder".

GEBOREN OP NIEUWJAARSDAG

Een verjaardag vieren bij mijn ouders thuis, was vroeger een schertsvertoning. Als je, zoals ik, op nieuwjaarsdag je geboortedag vierde, was je helemaal de sjaak.

Uitsluitend verjaardagen van mijn ouders werden gevierd. In die zin, dat het huis 's avonds vol zat met visite en dat er wat te drinken en te smikkelen viel.

Vooraf mijn moeders verjaardag werd groots gevierd. Althans, naar de maatstaven van die dagen.

Dat waren ook best gezellige vieringen met haar omvangrijke achterban. Mijn moeder was namelijk afkomstig uit een gezin van zestien kinderen.

Naast de gebruikelijke prikkertjes met kaas en augurkjes met een plakje boterhamworst eromheen gewikkeld, eveneens doorboord door een houten prikkertje, werden er bij de koffie gebakjes gepresenteerd.

Deze simpele gebakjes waren afkomstig van de banketbakersvakschool. Via de bemiddeling van een oud-collega van mijn ouders uit hun Leger des Heils-tijd, werden deze lekkernijen bij de school aangekocht. De oud-collega heette Ter Steege. We noemden hem de Oude Ter Steege.

Dat mijn ouders voor deze traktatie kozen, was gelegen in het feit dat gebakjes, bereid door een bakker in opleiding, kwalitatief niet konden tippen aan die van een volleerde, ervaren banketbakker. De oefengebakjes waren deswege een stuk goedkoper. Aangezien er zich onder de verjaardagsvisite geen gastronomien van betekenis bevonden, was deze keuze snel gemaakt.

De Oude Ter Steege werd betrokken in de bestelling, omdat de bewuste school vlak bij zijn woninkje in de Andreasstraat gevestigd was. Daarenboven had hij een neus voor kwaliteit.

De oude man ving zijn belangrijke missie daags voor de verjaardag aan. Met een briefje op zak, vermeldende het aantal en de eis dat het gemengde gebakjes moesten zijn, toog hij naar de leerling-banketbakers en plaatste daar de order.

De dag erop werd ik op mijn Tomos uitgezonden om de bestelling bij de bemiddelaar op te halen.

Bij het in ontvangst nemen van de gebakjes werd de doos natuurlijk eerst nog even geopend. Zo kon ik met eigen ogen controleren of de inhoud in overeenstemming was met de geplaatste order.

Zomer en winter had de Oude Ter Steege echter last van een loopneus. Terwijl hij de doos opende en instemmend knikte, aannemende dat ik zijn goedkeuring al knikkend zou overnemen, kwam het nog weleens voor dat er druppels uit zijn reukorgaan loskwamen en op de overheerlijke gebakjes vielen.

Bij de koffie 's avonds had ik nog duidelijk op mijn netvlies staan, welke gebakjes een tikkeltje hartigheid hadden meegekregen. Er bleef nooit een gebakje over.

Mijn verjaardag werd zo goed als niet gevierd. Eenvoudigweg omdat het Nieuwjaarsdag was en wat het zwaarst was moest het zwaarst wegen.

De eerste dag van het jaar stond namelijk in het teken van de familiebijeenkomst bij mijn opa en oma thuis.

Wakker wordend op de morgen van mijn verjaardag, was er geen reden om met spanning naar iets uit te zien. Uit te kijken naar het moment, dat ik door het gehele gezin, trappelend van ongeduld, opgewacht zou worden. Naar het moment, dat ik overladen zou worden met felicitaties en cadeaus. Niets van dat alles.

Het hoogst haalbare was een handdruk met de toevoeging 'gefeliciteerd'. Zelfs dat zat er veelal niet in. Ik had 's nachts om twaalf uur immers al een hand gekregen. In die dagen vond men het overdreven om iemand meer dan een keer geluk te wensen met hetzelfde feit.

Een echt cadeau uit die tijd kan ik me niet herinneren. Wel een zilveren rijksdaalder voor de spaarpot.

Mijn broers en zuster werden overigens niet veel beter bedeed. Maar hun verjaardag werd niet tot niets gereduceerd door het samenvallen van de dag met een feestdag.

Maar "ieder nadeel heeft z'n voordeel", om met een bekende filosoof

te spreken. Zodra de minimale jubileumverplichtingen waren afgerond, spoedde ons gezin zich naar de Nicolaasdwarsstraat voor de grote familieviering van het nieuwe jaar.

Mijn voordeel was, dat de hele familie daar verzameld was. Dan was er al gauw sprake van zo'n vijftig feestgangers.

In dit omvangrijke gezelschap van grootouders, ooms, tantes, neven en nichten, was mijn moeder wel zo attent om even de aandacht op mij te vestigen. Er even fijntjes aan te herinneren dat het vandaag mijn verjaardag was.

Hierop werd ik steevast uitgenodigd om met de pet rond te gaan. Dat maakte veel goed. Mijn familie was eerder bereid mijn pet te vullen dan het collectezakje in de kerk.

De rest van de dag verliep ook altijd plezierig.

Terwijl de ouderen gezellig rookten en aan de advocaat en de boerenjongens zaten, konden de jongelui ravotten in het gymnastieklokaal, dat aan het huis verbonden was. Slingertouwen, springplanken, turntoestellen en wandrekken, alles was daar aanwezig om je overvloedige energie te slijten.

Het gymnastieklokaal behoorde bij de school, waarvan mijn opa, na zijn pensionering bij de NS, conciërge was geworden.

Al met al was mijn verjaardag dus zo beroerd nog niet. Maar de viering had niets weg van wat ik bij vriendjes wel had meegemaakt. Zij stonden, vanaf het moment dat ze het bed verlieten tot het moment dat ze weer onder de wol werden gestopt, in het middelpunt van de belangstelling. Bovendien konden ze de hele dag geen kwaad doen.

LEKKER IN BAD

Hoewel daarover in sommige zorginstellingen anders wordt gedacht, is het tegenwoordig vanzelfsprekend dat een mens ten minste één keer per dag een douche of een bad neemt. Voorts dat hij zowel 's morgens als 's avonds zijn tanden poetst.

Dat was in mijn jeugd niet zo. Het dagelijks baden kwam zelden voor.

In die tijd had persoonlijke hygiëne bovendien geen al te hoge prioriteit.

Pas toen ik voor het eerst bij een vriendje ging logeren, werd het me duidelijk dat ik regelmatig mijn tanden moest poetsen.

Je iedere morgen helemaal reinigen was in die dagen een ongekende luxe. Laat staan je twee keer per dag douchen. Zoiets was praktisch onuitvoerbaar.

Wat in onze flat in het Utrechtse Napoleonplantsoen voor een badkamer moest doorgaan, was eigenlijk niets meer dan een stenen aanrecht met daarin verzonken een diepe wasbak. Boven die wasbak hing een douchekop en dat was het.

Die onbenullige combinatie werd heel deftig een lavet genoemd. Het bassin was te groot voor een gootsteen en te klein voor een badkuip. Rechtop in de bak en gelijk onder de douchekop staan, was voor een klein kind nog te doen. Voor een opgroeiende jongere of een volwassene was dat schier onmogelijk.

In het bad zittend plaatsnemen was nog moeilijker. Dat vereiste de lenigheid van een slangenmens.

Met deze schamele sanitaire voorziening moesten zes mensen het doen in ons kleine flatje. 's Morgens zich opfrissen voor de start van een nieuwe dag.

Om die reden werd er meestal volstaan met even de kop onder de kraan steken. Maar ook dat was vaak niet mogelijk. Regelmatig was het lavet namelijk gevuld met wasgoed dat in de week stond.

In dat geval moest je uitwijken naar de keuken. Dan moest je je opfrissen onder de keukenkraan. Maar ja, dat was weer niet zo fris.

Aan het begin van het weekend, voor het uitgaan, wilde ik altijd even douchen. Even lekker opfrissen voor de meisjes.

Daar kwam het zelden van. Als het bad al niet bezet was door een huisgenoot of wasgoed, dan spartelde er soms een grote snoek in rond. Een snoek die door mijn vader daags ervoor uit de Kromme Rijn was gehengeld. De vis was voorlopig in het lavet gestald in afwachting van een culinair hoogstandje. In lijdende vorm, wel te verstaan.

Zodoende was het evenmin mogelijk regelmatig mijn haar te wassen.

Het was in een periode dat ik een langharig kapsel had.

Om toch een beetje verzorgd bij de meisjes over te komen, gebruikte ik toen maar 'droogshampoo'.

Droogshampoo was een soort waspoeder dat je door je haar kamde. Na zo'n behandeling leek het of je haar gewassen was. Bovendien verspreidde het een redelijk frisse geur. Schoon werd je haar er echter niet van, het zag er alleen wat minder vet uit.

Een bijkomend voordeel was dat je haar veel stugger aanvoelde en beter in model bleef zitten. Heel handig voor mensen zoals ik die kampten met slap haar.

Mijn haar voelde na een dergelijke nep wasbeurt aan alsof ik een week met cement had gewerkt.

Als we in Driebergen in ons vakantiehuisje in Het Grote Bos vertoefden, waren de omstandigheden een stuk geriefelijker. Onze 'bungalow' was voorzien van een heerlijke douche. Het hete water stortte er met bakken tegelijk omlaag. Alles dankzij de grote elektrische boiler die er was geïnstalleerd.

Dat veroorzaakte wel weer een ander probleem. Als iemand net had gedoucht, moest een volgende stortbad-klant soms een half uur wachten. Zolang duurde het voordat de boiler weer genoeg heet water had aangemaakt.

Op een avontuurtje in het Grote Bos in de winter, wilden mijn meisje en ik na een romantisch 'onderonsje' nog even lekker samen douchen.

Het vroom dat het kraakte. Voor alle zekerheid had ik de boiler ruim van tevoren op de heetste stand gezet.

Zodoende was de boiler al gevuld met heet water, terwijl de waterleidingen in de douchecel nog halfbevroren waren.

Toen we eenmaal genoeglijk stonden te douchen, dacht ik met wat heet water de koude leidingen wat verder te ontdooien.

Tot onze grote schrik barstten die leidingen op diverse plaatsen tegelijk open. Een indrukwekkend waterspel ontvouwde zich voor onze ogen.

Buiten in een put, onder een betonnen plaat, bevond zich de hoofdkraan van de bungalow. Zo snel mogelijk dook in mijn blootje in de put om die kraan af te sluiten.

Alle snelle ingrepen ten spijt, toen mijn ouders en de rest van het gezin aan het begin van het weekend de bungalow betraden, was de ellende niet te overzien. Zodra de deur naar de badkamer werd geopend, openbaarde zich daar een werkelijk verpletterend winters Siberisch tafereel. Het deed denken aan het beeld van de ijzige villa in een scène van de film 'Dokter Zhivago'.

Iedereen was sprakeloos. Ook ik was een en al verbazing.

Toen ik mijn vader vroeg of hij de laatste keer soms vergeten was de leidinkjes af te tappen, leverde hem dat subiet een kwaai blik van mijn moeder op.

VAKANTIEKOLONIES

Een ADHD-lijdertje

In mijn jeugd ben ik vaak geheel op mijzelf aangewezen geweest. Op heel jonge leeftijd moest ik het zelf maar zien te rooien. Mijn ouders hadden het gewoon te druk met andere zaken.

Naar mate ik ouder werd, ontwikkelde ik zodoende een houding van 'ik kan het ook wel alleen af'.

Aanvankelijk voelde ik me onder die opstelling niet al te behaaglijk, later leidde die er echter toe dat ik het eigenlijk wel goed kon vinden met mezelf.

Als je, na vele jaren botsen met anderen, zo onafhankelijk door het leven gaat, dan wekt dat hier en daar irritaties op. Irritaties, vooral bij personen die op meer aanzien rekenen. Bij personen die zich verschuilen in een groep en bij personen die zelf onzeker zijn.

Het is daarom niet zo vreemd dat ik op school, in mijn korte militaire diensttijd en in mijn werk, het regelmatig aan de stok kreeg met zulke individuen.

Niettegenstaande dat, weet ik me toch wel redelijk te gedragen in gezelschap. Althans die indruk heb ik.

Ik vind het leuk tussen vrienden te verkeren. Onder mensen te zijn die mij goed kennen en zich daarom niet echt storen aan mijn zo nu en dan wat scherpe reacties, welke ik altijd ook wel weer relativeer.

Afgaande op uitspraken van mijn moeder, moet ik een heel druk en nerveus kind zijn geweest: een soort 'ADHD-lijdertje'.

Omdat die kwaal in mijn jeugd nog niet was uitgevonden, mocht ik indertijd niet rekenen op de speciale warme aandacht die zulke patiëntjes thans wel krijgen.

Het gaf mijn ouders juist reden om mij drie opeenvolgende zomers acht weken lang van huis en haard te verdrijven naar een zogenaamde vakantiekolonie.

Een betere benaming voor zo'n instelling vind ik eigenlijk een strafkolonie. Een soort tuchthuis voor jonge kinderen. Een instituut dat

voor een kind niets met vakantie had uit te staan.

In drie jaren kolonie heb ik een sterke aversie opgebouwd tegen autoriteit. Tegen gezag in z'n algemeenheid en tegen alles wat in een uniform is gestoken.

Voor zover ik me mijn kleutertijd kan herinneren, was ik een vrij rustig jochie. Een jongetje dat graag op onderzoek uitging en liefst zijn eigen weg ging.

Wat is daar nu op tegen, kun je je afvragen.

Wel, toen ik 4 jaar oud was leidde dat er bijvoorbeeld toe dat mijn hoofdje bijna gemangeld werd tussen de draaideuren van Hotel Smits. Een bekend hotel op het Vredenburg in het centrum van Utrecht.

Het is dankzij mijn harde kop dat ik nog in staat ben over deze gebeurtenis te schrijven.

Mijn ouders hadden in die dagen de leiding over het Leger des Heils, afdeling Utrecht. Het was niet hun hoogste prioriteit veel aandacht te besteden aan hun eigen kinderen. Voor het werk voor het Leger moest alles wijken. Het helpen van andere mensen en kinderen ging altijd voor.

Onder deze omstandigheden werd ik als enige van de kinderen drie zomers lang verbannen naar een uithoek van het land. Naar zo'n godvergeten vakantiekolonie.

Op 4-jarige leeftijd werd ik simpelweg aan het begin van de zomer van 1952 afgeleverd bij een consultatiebureau. Dit bureau lag aan de Kruisstraat in Utrecht, tegenover de RHBS.

Uitgerust met een koffertje met kleding, moest ik aldaar plaats nemen in een speciale bus. Een bus die mij naar een vakantiekolonie in Egmond aan Zee zou transporteren, tezamen met een heel stel andere lotgenoten.

De week voorafgaande aan het vertrek, had moeder in al mijn kleding nog mijn naam geborduurd.

Deze zogenaamde vakantiereisjes waren met name bedoeld voor kinderen met een zwakke gezondheid. Voor bleekneusjes, die op het